

Nr 242.

Av herr Lodenius m. fl., *angående viss ändring av 21 kap. 5 § rättegångsbalken.*

Enligt 21 kap. 5 § rättegångsbalken skall till offentlig försvarare förordnas advokat, som finnes lämplig därtill. Härvid bör företrädesvis anlitas någon, som vid rätten brukas som rättegångsombud. Har den misstänkte till offentlig försvarare föreslagit någon, som är behörig därtill, skall han förordnas, om ej hans anlitanade medför avsevärt ökade kostnader eller eljest särskilda skäl föranleda annat.

Advokat är sedan den 1 januari 1948 den som är ledamot av Sveriges advokatsamfund. Till ledamot av Advokatsamfundet må antagas allenast den som är svensk medborgare, äger hemvist inom riket och fyllt 25 år samt avlagt juris kandidatexamen, förvärvat viss praktisk utbildning ävensom fyller andra i samfundets stadgar uppställda villkor. Advokat är skyldig att, om offentlig försvarare ej kan erhållas efter frivilligt åtagande, vid domstol i det län, inom vilket han har sitt kontor, mottaga förordnande som försvarare. Allenast med rättens medgivande äger offentlig försvarare sätta annan i sitt ställe.

I 27 § promulgationslagen till rättegångsbalken har gjorts en viss uppmjukning av regeln att offentlig försvarare skall vara advokat. Enligt nämnda lagrum må vid de domstolar, Konungen bestämmer, tills vidare och till dess annat förordnas, till offentlig försvarare utses även annan juris kandidat, som befinnes lämplig. Sådan undantagsbestämmelse har meddelats för flertalet domstolar under hovrätten för Övre Norrland samt för domstolarna i Gotlands län och för Ölands domsagas häradsrätt.

Den omständigheten, att dispens från advokattvånget lämnats vid vissa domstolar, tyder på att inom ifrågavarande domstolsområden saknas tillräckligt antal advokater för uppdraget såsom offentlig försvarare. Den erfarenhet, som vunnits under de båda nu tilländalupna åren, utvisar emellertid, att behov av ytterligare rekryteringsunderlag för offentliga försvarare föreligger även vid andra domstolar.

Vid ställningstagande till ifrågavarande spørsmål kan man emellertid ej tillmäta frågan, huruvida brist på advokater föreligger eller icke, avgörande betydelse, utan man måste bedöma förutsättningarna och möjligheterna att under nuvarande förhållanden rekrytera och utbilda nya brottmålsadvokater.

Någon större risk att juris kandidater rent generellt på grund av »ungdom och oerfarenhet» icke skulle kunna på ett fullgott sätt tillvarataga den misstänktes intresse jävas av den erfarenhet, man gjort av bland annat deras verksamhet före den 1 januari 1948 såsom biträden åt häktade. Däre-

mot torde det med hänsyn till såväl den enskildes rättssäkerhet som domstolarnas intressen få uppställas som ett absolut krav, att offentlig försvarare skall vara juris kandidat.

Skulle en ändring av 21 kap. 5 § rättegångsbalken inskränkas till att medföra behörighet jämväl för hos advokater anställda biträdande juris kandidater, uppkommer en orättvisa gentemot de juris kandidater, som utan att vara samfundsledamöter bedriva advokatverksamhet. Här åsyftas t. ex. de juris kandidater, som omedelbart efter fullgjord domsagotjänstgöring etablerat sig som praktiserande jurister. Icke sällan sker detta etablerande på orter, där vederbörande fyller ett påtagligt behov och hans verksamhet ofta nog utgör ett allmänt intresse. Under sådana omständigheter synes det mindre tillfredsställande att helt undanhålla vederbörande det både moraliska erkännande och ekonomiska stöd, som möjligheterna till förordnande som offentlig försvarare utgöra.

Vad ovan anförts stöder ett önskemål, att kravet på att offentlig försvarare skall vara advokat på visst sätt uppmjukas. Enligt vår uppfattning kan en sådan ändring genomföras utan att man berövar advokatkåren dess nyligen ernådda ställning. Sålunda uppnås detta syfte genom att hovrätterna lämnas rätt att efter ansökan av praktiserande juris kandidat, som har sitt kontor inom hovrätternas jurisdiktionsområde, förklara sökande behörig att mottaga förordnande såsom offentlig försvarare. Hovrätten bör, innan den prövar sådan ansökan, inhämta yttrande från dels Advokatsamfundet och dels den underrätt, vid vilken sökande företrädesvis uppträder, rörande såväl tillgången på för ifrågavarande förordnande lämpliga advokater och med dem genom särskilt beslut likställda juris kandidater som sökandes personliga kvalifikationer.

Juris kandidat, vars ansökan avslagits, bör äga rätt att besvara sig, varjämte juris kandidat, som förklaras behörig såsom offentlig försvarare, bör såvitt avser hans uppdrag såsom offentlig försvarare vara underkastad bestämmelserna i 8 kap. 4 § första stycket och 5 § rättegångsbalken. Behörighetsbeslutande myndighet skall äga rätt att återkalla utfärdat behörighetsbevis.

Under återopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till ändring i 21 kap. 5 § rättegångsbalken av inbörd att juris kandidat, som icke är ledamot av Sveriges advokatsamfund, skall efter beprövande av vederbörande hovrätt kunna fungera såsom offentlig försvarare.

Stockholm den 25 januari 1950.

Gunnar Lodenius.

Osc. Werner.

Bernhard Näsgård.